

Hłowne sydło · Hauptsitz
Dwórnišćowa 6 · Bahnhofstraße 6
D-02625 **Budyšin** · **Bautzen**
T +49 3591 4972-0
F +49 3591 4972-14
si@serbski-institut.de
www.serbski-institut.de

Wótnožka za dolnoserbske slěženja
Zweigstelle für niedersorbische Forschungen
Droga Augusta Bebela 82
August-Bebel-Straße 82
D-03046 **Chóšebuz** · **Cottbus**
T +49 355 48576-482
F +49 355 48576-494
cottbus@serbski-institut.de

po rozdźělak

13.10.2021

Wotewrjeny list

Z překwapjenjom a njezrozumjenjom smy na wědomje wzali wobzamknjenje hłowneho wuběrka Budyskeje měšćanskeje rady z dnja 6. oktobra 2021, kotryž potrjechi zasopostajenje pomnika za Otto von Bismarcka na Čornoboze (Sächsische Zeitung, Budyske wudaće 8. oktobra 2021, s. 15).

Jako w Budyšinje zaměstnjeny slědźerski institut z mnohimi kooperaciskimi partnerstwami w tu- a wukraju distancujemy so wuraznje wot tutoho rozsuda, kotryž swědči z našeje perspektiwy wo njeslyšanym ignorowanju stawiznow. Wobzamknjenje wuzběhuje historisku wosobinu, kotraž njehodži so ani kuska jako pozitiwny orientaciski dypk za wopomnjensku kulturu demokratiskeje, solidarneje a swětej wotewrjeneje towaršnosće. Za komunu, kotraž wuznawa so k lětotki trajacej zhromadnosći Němcow a Serbow a kotraž rozumi so wyše toho jako historiske městno europskeje wuměny a dorozumjenja – njedawno hakle při składnosći 1000-lětnjeje róčnicy Budyskeho měra (2018) –, je tutón rozsud džensnišemu časej njewotpowědowacy a škódny akt.

Otto von Bismarck bě pruski ministerski prezident a kancler Sewjeroněmskeho zwjazka kaž tež Němskeho mócnarstwa. Jako tajki postaješe wón prusko-němsku politiku w druhej połojcy 19. lětotka na rozsudne wašnje. Běše to politika awtoritarneho nacionalistiskeho wyšnosćoweho stata stata. Bismarck zastupowaše we wonkownym nastupanju hesło „Blut und Eisen“ a w nutrkownym „Zuckerbrot und Peitsche“. Z kalkulowanymi agresijemi difamowaše cyłe skupiny ludnosće jako „njepřećelow mócnarstwa“ a z najwjetšej surowosću přećiwo nim zakroči. Wotměnjejo měrješe so Bismarckowa politika přećiwo katolikam, liberalnym, socialdemokratam kaž tež narodnym mjeńšinam. Štóz wuchwaluje Bismarckowu socialnu politiku, njesmě zamjelčec kulturny bój a zakonje přećiwo socialistam; štóz

wuzběhuje załoženje Němskeho mócnarstwa, měł tež rěčeć wo wulkomócnarskej a kolonialnej politice Bismarcka.

Polu narodnych mjeńšin měrješe so Bismarckowy stat na bjezkompromisnu germanizaciju. „Bijće tola Polakow, zo na žiwjenju zadwěluja; ja mam cyłe zrozumjenje za jich połoženje, tola njemóžemy, hdyž chcemy wobstać, ničo druge činić, hač jich wutupić; wjelk tola tež ničo za to njemóže, zo je jeho Bóh tón Knjez tajkeho stworił, kajkiž je, a tola jeho zatřěla, jeli to móža.“, pisaše Bismarck 1861 swojej sotře. Pruska politika napřećo serbskim, pólskim, danskim a francoskim staćanam bě charakterizowana wot njepřestawaceje njedowěry a wobstajnych represalijow: wot wutłóčenja a zakaza jich rěčow w zjawnym rumje (wosebje w šulskej wučbje), wobstražowanja a zajeća hač k wuswojenju a wupokazanju jednotliwcow a cyłych skupin.

Je alarmowace, hdyž storči towarstwo, kotrež je dotal předewšěm w ramikowym programje zarjadowanjow AfD, Pegidy a “prěkimyslerjow” napadnyło, runje z poskitkom Bismarckoweho pomnika pola dželow Budyskeho měščanskeho parlamenta na wotewrjene wuši. W času, w kotrymž němsku wopomnjensku kulturu hladajo na kejžorske mócnarstwo na mnohich městnach zasadnje kritisce do prašenja stajeja, přihłosuja woni bjez trěbnosće a bjez debaty zasopostajenju pomnika k česći „Železneho kanclera“, pyšeneho z piklhwabu a Železnym křižom. Je to zamlacy signal za wšěch, kotřiž zasadžeja so za demokratiski a swětej wotewrjeny Budyšin. A to chutnje wohrožuje poměr k našim susodam.

Warnujemy wuraznje před tutym Trojanskim konjom, kotryž móhl so spěšnje z kultowym a wopomnjenskim městnom za prawicarskich ekstremistow, reichsbürgerow a dalších zacpěwarjow demokratije stać. Historiske rozestajenje z Otto von Bismarckom njesłuša na turistiske wulětnišćo. Wone słuša do šulow, muzejow, kubłanišćow a slědźenišćow.

dr. Hauke Bartels
direktor

dr. Friedrich Pollack
wotrjadnik za kulturne wědomosće

Narěčenski kontakt: dr. Friedrich Pollack, friedrich.pollack@serbski-institut.de